

Kettős befutó

Két középtermetű, karcsú, szemüveges fiatalember. Talán még hasonlítanak is egymásra, de azért éppen eléggé különbözőek. Az egyik barna, a másik szőke; az egyik elfogódottabb, a másik felszabadultabb, ahogyan közös diplomahangversenyük végén együtt fogadják az igencsak szép számú közönség tapsát. Két frissen végzett zeneszerző, akiket – úgy remélném – nemcsak a véletlen sodort egymás mellé, hanem valóban választották egymást. A választásnak persze vannak veszélyei is: kiteszik magukat annak, hogy összemérjük, hogy egymáshoz hasonlítsuk Horváth Balázs és Sály Bánk komponista egyéniségét.

Nem is nehéz rokon vonásokat felfedezni bennük. Például a megbízható mesterségbeli tudást, amit Bozay Attila illetve Vajda János osztályában sajátítottak el, és valamelyes szolid konzervatívizmust. A koncerten bemutatott három-három darab alapján közös álláspontjuk, hogy nincs szükségük sem a múlttól elszakadni vágyó kísérletezésre, sem pedig a kortársaik között divatos neoromantika mankójára. Hisznek abban, hogy használni

(a szerző zenetörténész)

tudják a hagyomány elemeit, és hogy elég erősek ahhoz, hogy ennek alapján képesek legyenek újat kiötölni. Nincs divatja a felfordulásnak, fontosabb a jól megalapozott önbizalom.

A Zeneakadémiának vannak bizonyos előírásai arról, hogy milyen teljesítmény alapján adható ki egy zeneszerzői oklevél. Kell írni zenekari darabot meg vokális művet, bizonyítandó, hogy az ifjú komponista egyaránt megtanulta a hangszerelés fogásait és az énekhangok kezelését. Felesleges lenne most azon elmélkedni, hogy vajon a hagyományos koncertszituáció, a már nagyjából két évszázados műfaji rend ma még fennálló maradványaiba való beilleszkedés elégségesen felvértez-e egy, a XXI. századra tervezett zeneszerzői pálya elindulásához. Egy akadémiától aligha várhatunk el mást, mint hogy akadémikus legyen. Jellemzőnek találok azonban, hogy két fiatalemberünknek nem is igen jut eszébe ezeket a kérdéseket feszegetni. Jólnevelten elfogadják az adott kereteket, és talán nem is gondolnak arra, hogy ezek a keretek egyúttal korlátok is.

Lehetne még sorolgatni, mi mindent fogadnak el ők ketten. Talán a legfontosabb ezek közül a zenei fo-

lyamathoz fűződő, mondhatni, megkérdőjelezhetetlenül jó viszony. Van kezdet és van vég, ezek nemritkán rímelenek is egymásra, hogy a közönség mindig tudja, hol is tartunk a darabban. És a kettő között zavartalan folyamatossággal zajlik a zene. Nem előírt sablonokat követ, hanem magának vág medret az időben, mégis könnyen kommunikáló, kitaposott utakon halad.

Horváth Balásznak van egy remek gondolata, ami éppen a zenei idő természetét vizsgálja. Beindít egy szabályos mozgást (a *Perc* című Szilágyi Domokos-dalban egy akkordváltást, az *On the see-saw...* című kamaradarab közepén pedig, még elementárisabban, csak egy hangközongát), s ezt aztán addig folytatja, míg fokozatosan szét nem csúszik a kezében. Kis zavarok állnak be; rendetlenség, heterofónia keletkezik. „Üzenete” van ennek: az, hogy a dolgok menetében nem lehet megbízni, és az is, hogy mire egyhangúvá válna valami, már nem is lesz olyan monoton. Életérzés ez talán, a stabilitás reménye és reménytelensége, meg hogy felesleges a változtatásért ágálni, változnak a dolgok maguktól is.

Horváth Balázs zenekari darabja furcsa klarinétverseny. A három részes *La Corsa Grande dei Clarinetti* az utolsó tételben leplezi le a címét. Odafent, a két oldalérvényen megjelenik négy további klarinétos, és hosszú kadenciában kezdődik a „nagy futam”. Jól szól a tér, és a versenyben mindenki fűrgén igyekszik maga mögött hagyni a másikat. Eh-

hez a poénhoz képest kissé hosszúak az előzmények, és úgy sejtem, a zenekari apparátus használata Horváth Balázs számára egyelőre inkább formális követelmény, mint valódi igény. Őt inkább érdekli a szólóhangszer, mint ami mögötte szól. Vannak még aztán apró modorosságok is: túl gyakran térnek vissza a klarinét üveghangszerűen elmosódott megszólalásai, vagy a hirtelen közbecsapó-lezáró ütőhangszeres attackok.

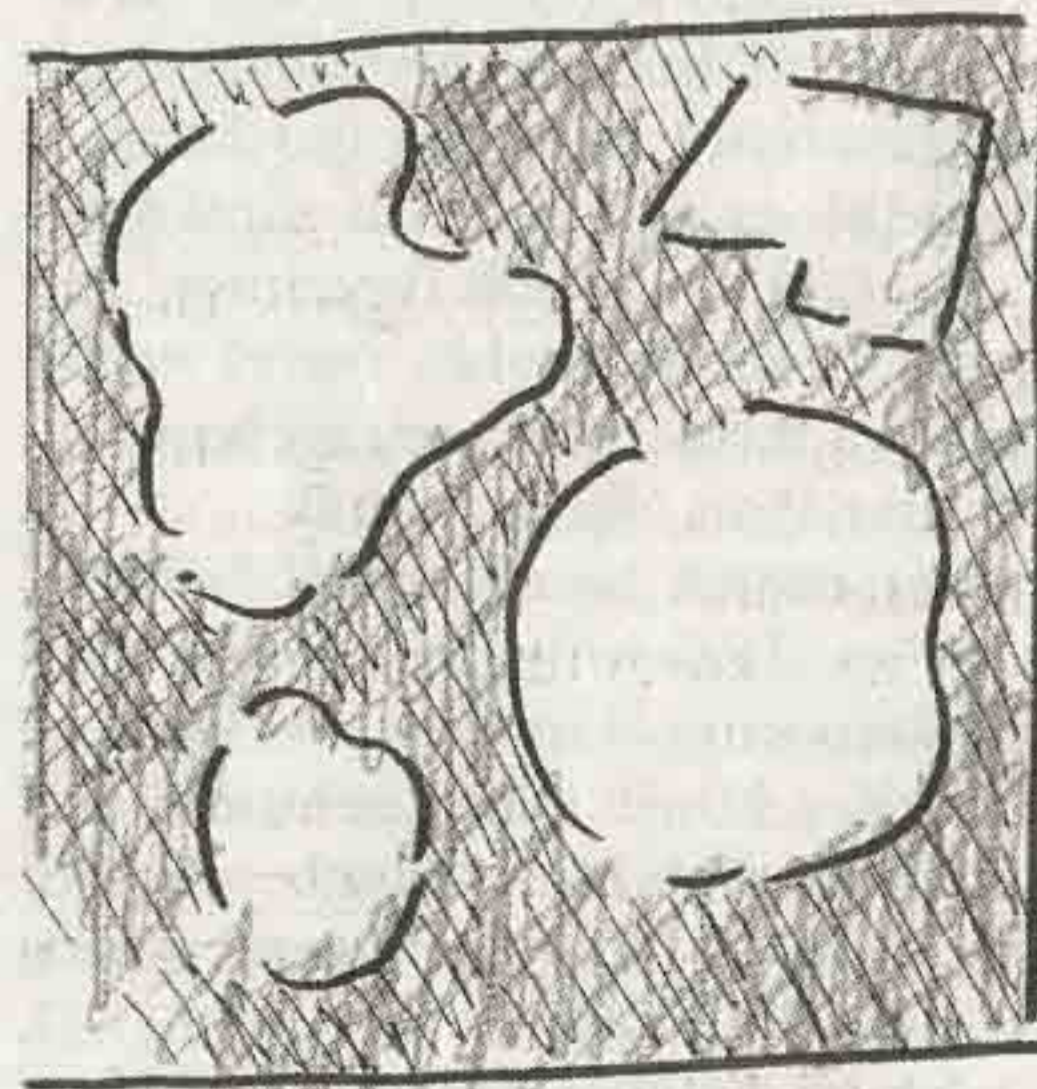
Sály Bánknak másfajta „mániái” vannak; közöttük első helyen áll a dallam. Merész és kockázatos dolog, mint a *Néma történet*ben, egy fuvalát és egy csellót ilyen pőrén egymás mellé helyezni. Mindketten dallamokat játszanak, különös lejtésű, nagy ívű, belülről rapszoikus pulzáló melódiákat. Vannak áthallások, emlékek ébrednek, néhol el is kalandozik a figyelem, de egészében mégis igen eredeti a darab hangvétele. A zongorára és zenekarra írt *Önarckép*ben szintén az a bátorság a legmegnyerőbb, amivel Sály Bánk a mű kezdetén felhangzó egyszólamú zongoramelódiát bevezeti és kezeli.

Aztán – jó dramaturgiai érzékkel – zárószámként következik egy valóban jelentősnek tűnő darab: az *Apokalipszis*. Hat férfiének és vegyeskar felelget egymásnak a *Jelenések* könyvének latin mondataival. Szertartásos merevséggel, a középkori zenének a szöveggel szembeni teljes közömbösségével kezeli Sály Bánk a választott textust. Mintha Adrian Leverkühn imaginárius oratóriumát elmentételezné ez a darab: *Apocalypsis*

sine figuris. Nem illusztrál, mégis elhelyez néhány nagyon zenei fogantatású jelzést. A basszista egy-egy közbeszúrt megszólalása, a két kontratenor súlytalanul lebegő, hallatlanul könnyed díszítésekben szárnyaló szólamai sokkal inkább a hangzás élvezetéből, mintsem az értelmezés szándékából fakadnak. A kitűnően felkészült Voces aequales énekegyüttes remek produkciója pedig pontosan mutatta, hogy igen nehéz, ám gondosan az emberi hangok képességeire szabott szólamokat adtak elő.

Horváth Balázs és Sály Bánk: eddig együtt futottak, most együtt szakították át a célszalagot. Persze valójában csak együtt álltak fel a startvonalra, és az „edzés” után aztán kezdődhet majd az igazi verseny.

(Horváth Balázs és Sály Bánk művei, Zeneakadémia, június 23.)

Szemethy Imre rajza